

60. ročník

2023/2024

ŠKOLNÍ KOLO

Kategorie C

Test – Řešení

TEORETICKÁ ČÁST**60 BODŮ****Úloha 1****Barevná měď****12,5 bodu**

- 1) Např. elektrické vodiče, elektronické součástky, potrubí, střešní krytiny, okapy, mince, nádobí, výroba bronzu, mosazi, klenotnických a dalších slitin

za každé využití (uznávat i jiné logicky správné odpovědi) 0,50 bodu

celkem 1,00 bod

- 2) Vzorec A: CuSO_4

Název A: síran měďnatý

Vzorec B: $\text{Cu}(\text{OH})_2$

Název B: hydroxid měďnatý

Vzorec C: $[\text{Cu}(\text{NH}_3)_4]\text{SO}_4 \cdot \text{H}_2\text{O}$

Název C: monohydrát síranu tetraamminměďnatého

za každý vzorec nebo název látek A a B vždy 0,75 bodu

za vzorec nebo název látky C vždy 1,50 bodu

celkem 6,00 bodů

za drobnou chybu (např. chybějící zdvojení písmen) v názvu C strhnout 0,75 bodu

- 3) Rovnice:

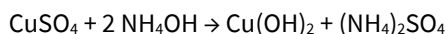
za správně sestavenou a vyčíslenou rovnicí 1,00 bod

za chybějící nebo špatné vyčíslení odečíst 0,50 bodu

- 4) Barva roztoku je modrá.

za správnou odpověď 0,50 bodu

- 5) Rovnice:

za správně sestavenou a vyčíslenou rovnicí 1,00 bod

za chybějící nebo špatné vyčíslení odečíst 0,50 bodu

- 6) Hydroxid tetraammin-diaquaměďnatý

za správný název 1,50 bodu

za drobnou chybu (např. chybějící zdvojení písmen nebo chybějící spojovník) strhnout 0,75 bodu

- 7) Správná odpověď je c).

za správný výběr 0,50 bodu

- 8) Modrá skalice

za správný název 1,00 bod

Úloha 2 d a f-prvky poprvé**9 bodů**

- 1) 1. ANO. 2. NE. 3. NE. 4. NE. 5. ANO. 6. NE. 7. NE. 8. ANO. 9. NE. 10. ANO. 11. ANO. 12. NE.

za každou správnou odpověď 0,75 bodu

celkem 9,00 bodů**Úloha 3 Čím víc thulia, tím víc chemik****21,5 bodu**

- 1) Výpočet:

$$w(\text{Tm}_2\text{O}_3) = 0,034$$

$$w(\text{Tm}) = 1 - w(\text{Tm}_2\text{O}_3) = 1 - 0,034 = 0,966$$

$$m(\text{Tm}) = m(\text{koupený kus}) \cdot w(\text{Tm}) = 4,89 \text{ g} \cdot 0,966 = 4,72 \text{ g}$$

Hmotnost čistého thulia je 4,72 g.

za správný postup výpočtu (včetně správných alternativ) 1,00 bod

za numericky správné řešení 0,50 bodu

celkem 1,50 bodu

- 2) Výpočet:

$$m(\text{zaslané Tm}) = m(\text{Tm}) + m(\text{Tm v Tm}_2\text{O}_3)$$

$$m(\text{Tm v Tm}_2\text{O}_3) = w(\text{Tm v Tm}_2\text{O}_3) \cdot m(\text{Tm}_2\text{O}_3) = \frac{2 \cdot M(\text{Tm})}{M(\text{Tm}_2\text{O}_3)} \cdot w(\text{Tm}_2\text{O}_3) \cdot m(\text{koupený kus})$$

$$m(\text{Tm v Tm}_2\text{O}_3) = \frac{2 \cdot 168,93 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}}{385,86 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}} \cdot 0,034 \cdot 4,89 \text{ g} = 0,15 \text{ g}$$

$$m(\text{zaslané Tm}) = m(\text{Tm}) + m(\text{Tm v Tm}_2\text{O}_3) = 4,72 \text{ g} + 0,15 \text{ g} = 4,87 \text{ g}$$

Nejmenší hmotnost thulia, která je v pořádku, je 97 % z objednané hmotnosti, tedy:

$$m(\text{nejnižší možná}) = 97 \% \cdot 5 \text{ g} = 4,85 \text{ g}$$

Eleonora nebyla ošizena.

za výpočet thulia v jeho oxidu 2,50 bodu

za výpočet zaslaného thulia 1,00 bod

za výpočet nejnižší možné hmotnosti 0,50 bodu

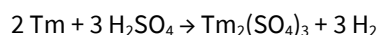
za numericky správný výsledek 0,50 bodu

za správné rozhodnutí 0,50 bodu

celkem 5,00 bodů

za libovolný jiný postup vedoucí ke správnému výsledku udělit plný počet bodů

- 3) Rovnice:

za správně sestavenou a vyčíslenou rovnicí 1,00 bod

za chybějící nebo špatné vyčíslení odečíst 0,50 bodu

4) Výpočet:

$$n(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3 \text{ teoretický}) = \frac{1}{2} n(\text{Tm})$$

$$m(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3 \text{ teoretický}) = \frac{m(\text{Tm}) \cdot M(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3)}{2 \cdot M(\text{Tm})} = \frac{4,72 \text{ g} \cdot 626,04 \text{ g mol}^{-1}}{2 \cdot 168,93 \text{ g mol}^{-1}} = 8,75 \text{ g}$$

Eleonora mohla teoreticky získat 8,75 g síranu thulitého.

S použitím hodnoty 4,50 g:

$$n(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3 \text{ teoretický}) = \frac{1}{2} n(\text{Tm})$$

$$m(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3 \text{ teoretický}) = \frac{m(\text{Tm}) \cdot M(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3)}{2 \cdot M(\text{Tm})} = \frac{4,50 \text{ g} \cdot 626,04 \text{ g mol}^{-1}}{2 \cdot 168,93 \text{ g mol}^{-1}} = 8,34 \text{ g}$$

za látkovou bilanci 1,00 bod
za výpočet teoretické hmotnosti 1,00 bod
za numericky správný výsledek 1,00 bod
celkem 3,00 body

za libovolný jiný postup vedoucí ke správnému výsledku udělit plný počet bodů

5) Výpočet:

$$m(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3 \text{ reálný}) = m(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3 \text{ teoretický}) \cdot w(\text{získáno}) = 8,75 \text{ g} \cdot 0,68 = 5,95 \text{ g}$$

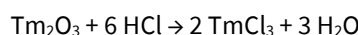
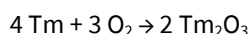
Eleonora reálně získala 5,95 g síranu thulitého.

Případně:

$$m(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3 \text{ reálný}) = m(\text{Tm}_2(\text{SO}_4)_3 \text{ teoretický}) \cdot w(\text{získáno}) = 8,34 \text{ g} \cdot 0,68 = 5,67 \text{ g}$$

za správný postup 0,50 bodu
za numericky správný výsledek 0,50 bodu
celkem 1,00 bod

6) Vyčíslené rovnice:

za každé správné vyčíslení rovnice 1,00 bod

celkem 2,00 body

7) Výpočet:

$$n(\text{Tm}_2\text{O}_3) = \frac{1}{2} n(\text{TmCl}_3)$$

$$m(\text{Tm}_2\text{O}_3) = \frac{m(\text{TmCl}_3) \cdot M(\text{Tm}_2\text{O}_3)}{2 \cdot M(\text{TmCl}_3)} = \frac{3 \text{ g} \cdot 385,86 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}}{2 \cdot 275,28 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}} = 2,10 \text{ g}$$

Eleonora potřebuje 2,10 g oxidu thulitého.

za látkovou bilanci 1,00 bod
za výpočet teoretické hmotnosti 1,00 bod
za numericky správný výsledek 1,00 bod
celkem 3,00 body

za libovolný jiný postup vedoucí ke správnému výsledku udělit plný počet bodů

8) Výpočet:

Eleonora potřebuje celkem 2,10 g oxidu thulitého, přičemž část už má z prvního nákupu.

$$m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ z prvního nákupu}) = m(\text{koupený kus}) - m(\text{Tm}) = 4,89 \text{ g} - 4,72 \text{ g} = 0,17 \text{ g}$$

Hmotnost oxidu thulitého, který je potřeba připravit:

$$m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ potřeba připravit}) = m(\text{Tm}_2\text{O}_3) - m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ z prvního nákupu})$$

$$m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ potřeba připravit}) = 2,10 \text{ g} - 0,17 \text{ g} = 1,93 \text{ g}$$

Hmotnost Tm, které je potřeba koupit:

$$n(\text{Tm koupit}) = 2 \cdot n(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ potřeba připravit})$$

$$m(\text{Tm koupit}) = \frac{2 \cdot m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ potřeba připravit}) \cdot M(\text{Tm})}{M(\text{Tm}_2\text{O}_3)} = \frac{2 \cdot 1,93 \text{ g} \cdot 168,93 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}}{385,86 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}} = 1,69 \text{ g}$$

Eleonora musí koupit 2 g thulia, což ji vyjde na 500 Kč.

Výpočet při uvažování 2,38 g oxidu thulitého:

$$m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ z prvního nákupu}) = m(\text{koupený kus}) - m(\text{Tm}) = 4,89 \text{ g} - 4,72 \text{ g} = 0,17 \text{ g}$$

$$m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ potřeba připravit}) = m(\text{Tm}_2\text{O}_3) - m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ z prvního nákupu}) = 2,38 \text{ g} - 0,17 \text{ g}$$

$$m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ potřeba připravit}) = 2,21 \text{ g}$$

$$n(\text{Tm koupit}) = 2 \cdot n(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ potřeba připravit})$$

$$m(\text{Tm koupit}) = \frac{2 \cdot m(\text{Tm}_2\text{O}_3 \text{ potřeba připravit}) \cdot M(\text{Tm})}{M(\text{Tm}_2\text{O}_3)} = \frac{2 \cdot 2,21 \text{ g} \cdot 168,93 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}}{385,86 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}} = 1,94 \text{ g}$$

Eleonora musí koupit 2 g thulia, což ji vyjde na 500 Kč.

za výpočet thulia z prvního nákupu 0,50 bodu
za výpočet thulia potřebného k přípravě 1,00 bod
za látkovou bilanci 1,00 bod
za výpočet thulia ke koupi 1,50 bodu
za numericky správný výsledek 1,00 bod
celkem 5,00 bodů

za libovolný jiný postup vedoucí ke správnému výsledku udělit plný počet bodů

Úloha 4 Jaké asi tak může kobalt mít komplexy?

8 bodů

1) Název (1): chlorid pentaammin-chloridokobaltitý

Název (2): hexafluoridokobaltičitan cesný

Název (3): kation hexaaquakobaltnatý(2+)

Název (4): anion tetrachloridokobaltnatanový(2-)

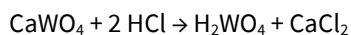
Lze uznat názvy obsahující přípony -o místo -ido a ionty bez uvedeného náboje.

za každý správný název 2,00 body

v případě drobné chyby (chybějící spojovník, chybné zdvojení písmen) strhnout 0,75 bodu
v případě závažnější chyby (nesprávné oxidační číslo centrálního atomu, chybná předpona vyjadřující počet ligandů)
strhnout 1,50 bodu
body získané za jeden název nemohou být záporné

Úloha 5 Tady není záchod, ale sklad karbidu wolframu**9 bodů**

1) Rovnice:

za správně sestavenou a vyčíslenou rovnicí 1,50 bodu

za chybějící nebo špatné vyčíslení odečíst 0,75 bodu

2) Rovnice:

za správně sestavenou rovnicí 1,00 bod

3) Má ze všech kovů nejvyšší teplotu tání.

za správnou odpověď 1,00 bod

4) Správně jsou odpovědi a), c) a d).

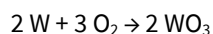
za každou správnou odpověď 0,50 bodu

za označení každé nesprávné odpovědi strhnout 0,50 bodu

celkem maximálně 1,50 bodu

celkový počet bodů nemůže být záporný

5) Rovnice:

za správně sestavenou a vyčíslenou rovnicí 1,00 bod

za chybějící nebo špatné vyčíslení odečíst 0,50 bodu

6) Výpočet:

Na 1 mol použitého scheelitu připadá 1 mol vyrobeného WC:

$$n(\text{CaWO}_4) = n(\text{WC})$$

$$m(\text{CaWO}_4) = \frac{m(\text{WC}) \cdot M(\text{CaWO}_4)}{M(\text{WC})} = \frac{11,3 \text{ g} \cdot 287,92 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}}{195,84 \text{ g} \cdot \text{mol}^{-1}} = 16,6 \text{ g}$$

Na výrobu prstýnku je potřeba 16,6 g scheelitu.

za látkovou bilanci 0,50 bodu

za výpočet hmotnosti 1,50 bodu

za numericky správný výsledek 1,00 bod

celkem 3,00 body